

אשכולות

הצילון השבועי של תלמידי ישיבת כרם ביבנה

פרשת בהעלתך

גליון 463 | י"ט בסיון תשע"ח
(שנה שתיים-עשרה)

כניסת שבת 19:20
צאת שבת 20:25
סוזק"ש מג"א 08:24

מאמר

לרב אפרים רובינשטיין

לרגל נישואי הנכדה

לרב יצחק לוי

לרגל נישואי הבת

לאליהו טוגנדהפט

לרגל נישואיו

הגיליון מוקדש

לע"נ מו"ר

הגאון רבי דוד יצחק קב צ"ל

קוד באתר: 8107

העלון יוצא לאור ע"י

ישיבת כרם ביבנה

www.KBY.org.il

לתגובות ולהארות:

eshckolot@gmail.com

מערכת אשכולות

איטיאל סופר

יעקב אביעד דואני, יאיר משה אטינגר

להב אש דכהן המשמש

יצחק שיבני (א')

כבר שמענו ועוד נשמע, מעלת המשמשנו¹ שלא שינה.²

קולמוסים רבים נשתברו לבאר את דברי רש"י, שלכאורה מה השבח בזה שלא שינה וכי יעלה על הדעת שאהרן שינה מצוייו ה' בעלי המוסר כתבו, שאינה דומה ההתלהבות של המקיים מצווה בפעם הראשונה להתלהבות בפעמים האחרות. וזוהי הייתה מעלתו של אהרן הכהן שבכל יום שקיים את המצווה היה זה כאילו קיים בפעם הראשונה.

האור החיים הקדוש מבאר בדרך שונה את מעלתו של אהרן הכהן, וז"ל: "להודיע שבחו של אהרן, כי מה שעשה אהרן לא עשאו לצד המעלה והכבוד אשר האמיר אותו ה' אלא לצד עשות מצות ה'". כלומר, אהרן לא התגאה במה שעשה אלא כוונתו הייתה לשם שמיים בלבד. מצוי הוא שכאשר אדם עושה דבר חשוב מתמלא הוא בהרגשה טובה ובשביעות רצון, אולם אהרן שנאמר עליו ויעש כן אהרן שלא שינה והוסיף כוונה אישית בקיום המצווה אלא עשה הכל כדי לקיים מצוות הבורא.

ונסביר: כידוע יש שתי דרגות בעובדי ה', האחד זהו האדם שכולו דבק ומתענג על חי העולמים מחזר אחר המצוות כדי לקיימן כראוי אך מקיים בכדי להנות מזיו השכינה ומההנאה הכרוכה במצווה "משמש את הרב על מנת לקבל פרס" (אבות ג, א) ואף שעצם עבודה זו מעלתה גבוהה, בכל זאת המצווה לא נעשית בשלמותה הואיל ובעבודת ה' זו, אין שירות גמור לעבודה הרצויה מלפניו. אולם המעלה הגבוהה והנשגבת יותר היא שאדם עושה את המצווה אפילו לא בכדי לקבל רווח רוחני מהמצווה עצמה אלא התבטלות כלפי השי"ת - כעבדא קמי מריה.³ וזוהי הייתה דרגתו של אהרן הכהן, ההתבטלות והעשייה לשם שמיים גרידא.

"דבר אל אהרן ואמרת אליו..." בפסוק נזכר אהרן בלבד, ולא נאמר "דבר אל אהרן ובניו". המפרשים דנו בשאלה האם גם בני אהרן נצטוו במצווה ההדליק ולהיטיב את הנרות או שמא מצווה זו בוצעה על ידי אהרן בלבד? גישת הרמב"ן היא שבני אהרן נצטוו גם הם למצוות זו, אם כן מתחזקת השאלה מדוע בפס' זה נראה שהציווי הוא דווקא לאהרן? על כך מתרץ הרמב"ן (פס' ג וז"ל:

וטעם "יעש כן אהרן" - לומר שהוא היה המדליק אותן כל ימיו. ואף על פי שהמצווה כשרה בבניו כמו שנאמר (שמות כו, כא) "יערוך אותו אהרן ובניו", אבל היה הוא מזדרז במצווה הגדולה הזאת הרומזת לדבר עליון וסוד נשגב.

אם כן רואים אנו שוב את הדביקות וההתלהבות של אהרן שלא היה מוותר על מצווה זו כל חייו אפילו לא לבניו ועל כן נקראה המצווה על שמו בלבד.

ישנה שאלה, האם כאשר אדם יכול לקיים מצווה כאשר גם אביו נמצא עימו, ואף הוא רוצה לקיים את המצווה האם יש חיוב לבן לוותר לאביו על קיום מצווה זו או שמא כאשר מדובר במצווה אין חובת כיבוד אב ואין על הבן לוותר?⁴ אומר ר' חיים אלעזרי, שאפשר להביא ראייה מדברי הרמב"ן שאין מצוות כיבוד אב ואם בזה אלא מי שיותר זריז וזכה במצווה, שהרי הרמב"ן כותב שמעלת אהרן הייתה: "היה הוא מזדרז במצווה הגדולה הזו" ואם נאמר שיש חיוב על הבן לוותר לאביו ולהניח לו לזכות בקיום המצווה אם כן מדוע הוזכר שאהרן הזדרז הלא ממילא הבנים היו חייבים לוותר לו! ובהכרח עלינו להסיק כי מי שיותר זריז הוא זוכה במצווה. וממילא יש לבאר באופן נוסף את מעלתו של אהרן שכל הזמן היה מקפיד במעלת הזריזות לזכות לקיים את המצווה וזה המעלה שלא שינה.

הגמרא בתענית (ט, א) מסבירה שזכותו של אהרן עמדה לעמ"י שיהיה להם ענני הכבוד.⁵

ושואל רה"י הגר"ח גולדוויכט צ"ל, מה הטעם שענני כבוד נקשרו דווקא לאהרן? אלא, ע"פ מה שהתבאר עד כה מובן: אהרן - בחינת הענן - מסמל את הביטול כלפי השי"ת,⁶ וכך גם אהרן הכהן אצלו הביטול כלפי ציווי ה' השעבוד המוחלט וביטול ה'אני' העצמי של אהרן כלפי בורא עולם היה כה מוחלט.

יה"ר שזוכה גם אנו להגיע למדרגתו של אהרן 'הכהן הגדול'.

¹ כהני שלוחא דרחמנא ודידן.

² "ועיש כן אהרן אל מול פני המנורה העלה נרותיה" ופירש רש"י: "להגיד שבחו של אהרן שלא שינה".

³ ועי"ע במוסר אביך (פ"ב אות ד), נפה"ח (ש"ד ספ"ו) ותניא (בליקו"א פ"י). כך הראני ידידי לספסל ביה"ד הבה"ח א"א הי"ו.

⁴ ומצאתי למרן הגר"ע יוסף בשו"ת חזון עובדיה (סי' מז) שדן באריכות בעניין זה, והעלה שאין על הבן לוותר לאביו בענייני מצווה. ע"ש.

⁵ "שלשה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, אהרן מרים. ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן. באר - בזכות מרים, עמוד ענן - בזכות אהרן וכל מת אהרן - נסתלקו ענני כבוד".

⁶ המושג "ראת-שמיים" על דרך דרוש הוא שהשמים יראו מצוייו ה' שהעמידים במקומם והפריד המים העליונים והתחתונים "הי רקיע... והי מבדיל בין מים למים", וכך גם אנו שואפים להתבטל לקב"ה. (בניגוד ל"ותוצא הארץ" שלא נתייראה ושינתה לעץ עושה פרי בלבד).

* המקרה

גדר מלאכות נפרדות

המשנה בע"ז (סב ע"א) אומרת, שאם גוי שוכר את הפועל לסחוב לו חביות יין נסך, כל השכר אסור בהנאה. ודנה שם הגמרא (סה ע"א) מה הדין אם 99 חביות שסחב הן לא יין נסך ואחת כן. ותירצה שם הגמרא שלפעמים כל השכר אסור בהנאה ולפעמים רק השכר שכנגד אותה חבית, והדבר תלוי בנוסח ההסכם: "הא דאמר ליה העבר לי מאה חביות במאה פרוטות הא דא"ל העבר לי חבית חבית בפרוטה". והסביר שם רש"י, שבמקרה הראשון, כל עוד לא העביר את כולן, אלא רק 99, לא היה מקבל שום משכורת, לכן שכר כל החביות נאסרו בהנאה, שהרי כולן מלאכה אחת הן, ובמקרה השני היה מקבל שכר על כל חבית וחבית בנפרד, לכן רק שכרה של אחת נאסרת. נמצא שגם כשמדובר במלאכה שמתחלקת לכמה חלקים, יש חילוק בנוסח ההסכם, אם כולל בתוכו את כל המלאכות או לא.

אמר מהר"י אייבשיץ: אדם ששכר את חברו לשמור לו על הבית למשך שבוע, וביום חמישי פרצו לבית וגנבו את רכושו (בהנחה שיש לאדם ביטוח על הבית ואין לו הפסד בגניבה), וטען השומר: שלם לי לפחות על הימים ששמרתי עד הגניבה. על השאלה האם זכאי השומר בתשלום שכרו על הימים ששמר, ענה רבי יונתן אייבשיץ שיש לברר מה סיכמו: אם אמר לו שישלם לו שכר יומי - צריך לשלם לו את שכרו על הימים ששמר, אבל אם אמר לו שישלם לו שכר שבועי - פטור מלשלם לשומר, שהרי כל שבעת הימים נכללו יחד והשומר לא גמר עבודתו.

יש משנה בבא מציעא (נה ע"א) האומרת, כי השוכר פועל לשמור לו פרה, אם הוא שוכר שבועי או חודשי הוא מקבל שכר שבת, ולכן אחריות שבת עליו לשלם. והסבירה שם הגמרא, שמה שכתוב שהשומר חייב לשלם הכוונה להפסיד שכרו, שאם השומר תובע שכרו לא מקבל כלום.

וביאר שם הרש"י, מה הכוונה שאינו מקבל כלום? הביאור הוא שאפילו על כל החודש שמר לא יקבל, כי זה דומה לגמרא בע"ז שצינו לעיל (גבי נוצרי שביקש מיהודי לסחוב לו 100 חביות יין נסך ב-100 פרוטות), אבל אמר הרש"י, שומר יום מפסיד רק שכר יום עבודה אחד.

ואותו עיקרון, אמרו האבני נזר וכמה אחרונים, באדם שאמר לחבירו לשמור לו על כמה חפצים ואחד מהם נגנב, הדין שיפסיד השומר כל משכורתו, אבל אם סיכם עם השומר שעל החפץ הזה יקבל כך וכך, ועל הזה כך וכך, יפסיד משכורתו רק על החפץ שנגנב. א"כ הגענו למסקנה שגם מלאכה שניתן לפצלה, השאלה במה יתחייב תלוי בהסכם, אם הוא מתייחס לכל המלאכות בנפרד, או לכולן כאחת.

הלכה למעשה

ולכן בנידון דידן, למרות שכל מזוזה עומדת בפני עצמה, כיוון שנתן לו הנחה עבור זה שקנה כמות מסוימת של מזוזות, יוצא שכלל כל המלאכות ביחד, וממילא אם יתחרט הקונה יצטרך לשלם על כל המזוזות.³

ראובן רצה להחליף את המזוזות הפשוטות שיש לו בבית למזוזות 'מהדרין'. הוא פנה לשמעון, שפקע שמו כסופר סת"ם מומחה, וביקש להזמין ממנו עשר מזוזות מהודרות. שמעון אמר לו שהיות ורוצה לקנות ממנו עשר מזוזות, יעשה לו הנחה ובמקום 300 ₪ למזוזה ישלם 250 ₪.

כעבור יום, התחרט ראובן על הקנייה ואמר לשמעון שאינו מעוניין להזמין ממנו את עשר המזוזות. אמר לו שמעון, שכבר התחיל לכתוב את המזוזה הראשונה, ולכן הוא תובע את ראובן לדין תורה שישלם לו.

נשאלת נשאלה, האם ראובן צריך לשלם וכמה?

תשובה

בשו"ע חו"מ (שלג, ב) נפסק, שאם אדם שכר פועל, ואחר שהפועל התחיל לעבוד רצה להפסיק את עבודתו - הוא קניין ואין לו אפשרות לחזור, ועל כן צריך לשלם לו כפועל בטל (תשלום פועל בטל נאמד בכמה אדם היה מוכן לקבל ע"מ שלא לעבוד במלאכה שעובד).¹

לכאורה, גם בנידון שלנו, מאחר שהתחיל לעבוד על המזוזה הראשונה, היה קניין ויצטרך ראובן לשלם. ויש לברר מה עם תשלום שאר המזוזות.

המרדכי בתחילת מסכת ב"ב (סימן תסח) הביא שאלה: אדם בשם אברהם הלוי הזמין מסופר מגילות וקבעו זמן לסיום העבודה. אותו סופר התחיל לכתוב המגילות ובאמצע הכתיבה נהרג. אלמנת הסופר הלכה אל אותו אברהם הלוי ותבעה ממנו לשלם על חלק מן המגילות שבעלה כתב. אברהם הלוי ענה לה, שכבר שילם לבעלה יותר על יותר ממה שכתב ואין היא יכולה לתבוע ממנו תשלום נוסף.

והנה, יש לנו כלל במסכת ב"ב (ה ע"א): המלווה לחבירו כסף בעדים ללא שטר, ובהגיע מועד הפירעון תובע את חבירו להחזיר לו את ההלוואה, אמר שם ריש לקיש שאין אדם נאמן להגיד שפרע תוך הזמן, משום שחזקה אין אדם פורע בתוך זמנו. וכן נפסק בשו"ע חו"מ (עט, א). כך גם לגבי פועל, במסכת ב"מ (סה ע"א) נאמר כי שכירות אינה משתלמת אלא לבסוף. ולכן המעסיק אינו נאמן לומר שפרע לפועל טרם סיום עבודתו. ע"פ גמרא זו, טען בא כוחה של האלמנה שיש חזקה שאין אדם פורע תוך זמנו, ולכן אותו אברהם הלוי אינו נאמן להגיד ששילם על חלק מן המזוזות טרם מועד התשלום. אבל במרדכי נפסק לטובת אברהם הלוי, וביאר המרדכי שהוא נאמן, היות ולכל מגילה יש זמן כתיבה בפני עצמו. ולכן, אחר מגילה אחת כבר נחשב שהגיע זמן התשלום לאותה מגילה, וממילא נאמן אברהם הלוי.

לפי הכלל שאמרנו שכל מלאכה שאפשר לחלק למלאכות קטנות, המלאכות נחשבות כנפרדות, א"כ במקרה ששאלנו לכאורה ישלם ראובן לשמעון על המזוזה הראשונה, ועל שאר תשע המזוזות שלא התחיל לעבוד אליהן יהיה פטור מלשלם.² אבל למעשה אין הדברים כך, ונבאר מדוע.

* השיעור נכתב ע"י אחד התלמידים, ע"פ הבנתו ובאחריותו.

¹ הש"ך כתב, שאפילו שאין לפועל הפסד ממון בחזרה זו, כלומר שלא ביטל הפועל מעסיק אחר בגלל שהזמין אותו, עדיין יהיה חייב לשלם כפועל בטל, אלא אם כן מצא לפועל מעסיק אחר כמבואר בשו"ע (שם).

² מהר"א ששון סובר, שאם האומן עובד בכלים שלו, זה נחשב מכירה ולא שכירות, אבל ניתן להעמיד את המקרה שלנו שראובן קנה את כל החומרים בעצמו והביא לשמעון הסופר.

³ ואדם הכותב ספר תורה זו מלאכה אחת.

ליוחסין. ומעלה גדולה עשו ביוחסין, שאפ'י כהני וודאי לא יעלו ליוחסין אא"כ ברור לנו לגמרי שהינם מיוחסין.

והמב"ט מתרץ: לפי הרמב"ם כל הכהנים בזמן הזה הינם וודאי כהנים, אלא שבתרומה הצריכו בדיקה גדולה יותר, כיוון שיש בה חיוב מיתה לזר ולכן לא מספיקה החזקה בלבד הזו כדי שיאכלו תרומה.

לפי הסברים אלו יוצא שעפ"י הרמב"ם הכהנים בזמננו הינם כהנים מתורת וודאי, ועדיין ישנה דרגה יותר גדולה שאינם בה שהיא כהנים מיוחסים.

שיטת הרמ"א עפ"י הבנת הש"ך

השו"ע פוסק בהלכות חלה (סימן שכב סעיף ה'): "חלת חוצה לארץ... נאכלת לקטן שלא ראה קרי ולקטנה שלא ראתה נידה". **הרמ"א מגיה:** "שכיום אין צריך להפריש אלא חלה אחת ולשרפה". השאלה הנשאלת היא: מדוע הרמ"א אומר שאפ"י קטן לא יאכל חלה וישרפה? על כך כתב הש"ך (ס"ק ט) בשם מהרש"ל, שלפי הרמ"א כיום כל הכהנים בספק הם עומדים ולכן אפ"י חלה דרבנן אין להביא להם.

נפק"מ במחלוקת הרמב"ם והרמ"א

1. **השו"ע באו"ח** (הל' בציעת הפת סי' רא' סעיף ב') פוסק שיש להקדים כהן שהוא ת"ח לברך ראשון (בברכת המזון) מדין "וקדשתו" על כך אומר **המג"א** שאין נזהרים בזה כיום כיוון שאין אנו בקיאים בייחוס הכהונה. ויוצא לפי"ז שתהיה נפק"מ בעניין זה, **לפי הרמב"ם** - כיום הכהנים הא כהני וודאי ולכן נקדמים לברך ואילו **לפי הרמ"א** - הכהנים הינם כהני ספק ולכן (כמו שאמר המג"א) אין צריך להיזהר בזה.

2. מובא בגמ' בכתובות **ששבויה שנסבית** היא ספק טמאה ולכן אסורה לכהן מספק. **מהרשד"ם** רוצה לומר שהרי לפי הרמ"א בזמננו הכהנים בכלל הינם ספק ולכן אפשר להקל ולומר שבימינו לפי הרמ"א שכהנים הם ספק ושבויה גם כן ספק הרי זה ספק ספיקא ולכן תהיה מותרת לכהן ואילו לפי הרמב"ם אין מקום להיתר זה כיוון שסובר שכהנים הם כהני וודאי אפ"י כיום.

קושיות על שיטת הרמ"א ותירוניהם

קושיה ראשונה: ידוע לנו שכיום כהנים עולים לדוכן ומברכים, והרי לפי הרמ"א הגדרת הכהנים בימינו היא ספק, ומדוע בכלל יעלו? הרי זר העולה עובר בעשה כמו שמובא בגמרא בכתובות כד ע"ב, ופרש"י שם שאיסור זה הוא שכתוב בפס' "כה תברכו" ולומדים אתם ולא זרים, ואם כך, יש פה ספק איסור עשה אז איך עולים בכל זאת? ואם בכ"ז עולים - מדוע מברכים, הרי אין מברכים מספק?

מתרץ בשו"ת 'שבות יעקב' (ח"א סימן צג): אע"פ שלרמ"א הכהנים הם בגדר ספק, ונמצא שלפיו לכהן העולה לדוכן בימינו יש ספק שעובר על איסור (ספק שיכול להיות שאינו כהן) - הרי אם לא יעלה הכהן ישנו ספק שיעבור על שלושה איסורים (אם הוא כהן ולא עלה) כמובא בגמ' בסוטה לח ע"ב, "כל כהן שאינו עולה לדוכן עובר בשלושה עשה - כה תברכו, אמור להם, ושמו את שמי". ולכן אמרו חכמים שעדיף שיעלה, ואחרי שקבעו חז"ל שצריך לעלות אין עלייתו כבר מתורת ספק אלא מוודאי, ולכך מברך.

בפרשת נשא וכן בפרשתנו קראנו הרבה על שבט לוי ועל מפקדיהם המיוחסים, וכן בפרשתנו על אהרן הכהן שמצטווה להדליק את המנורה. ייחוס הכהנים בזמן הזה עומד בשאלה, שהרי אין לנו ספר יוחסין ודבר המוכיח על אמיתות הכהנים כיום. מהו יחסינו ההלכתי לשאלה הזו?

כשנבנה בית המקדש עסקו הכהנים בעבודתו ובעבודת הקרבנות שהיתה בו. חוץ מהיותם קדושים ועוסקים במלאכת המקדש ובקרבנות ישנם עוד מצוות ותפקידים שקשורים אך ורק למי שמשתייך אליהם, הכהנים, כגון: נשיאות כפיים, קדימות בעלייה לתורה, פדיון הבן שהולך לכהן, תרומות שהולכות אליו ועוד כיבודים שנותנים לו. כל כהן שידוע שעבד או שאבותיו עבדו בבית המקדש פשוט לנו שהוא כהן וודאי (ע"פ הגמ' בכתובות פרק שני) ונוהגים בו ככהן גמור. אבל, השאלה העומדת בפנינו היא: מה הדין כיום שאין ספרי יוחסין לאף כהן ואין אנו יודעים האם בוודאות עבדו אבותיהם של אלה הקרואים "כהנים", בבית המקדש. אזי, האם אנו מחזיקים את הכהנים הללו ככהני וודאי אעפ"י שלא ידוע לנו בוודאות שעבדו אבותיהם בביהמ"ק שישנה איזושהי חזקה או כספק שהרי ספק לנו אם עבדו ובשאלה הזו נעסוק במאמרנו זה בע"ה.

יסוד הסוגיא מהגמ' בכתובות פרק שני

הגמ' בכתובות (דף כד) מעלה שאלה: האם עפ"י העובדה שכהן נושא את כפיו אפשר להחשיבו ככהן מיוחס שוודאי שעבדו אבותיו בביהמ"ק? בשאלה זו נחלקו ר' חסדא ורבי אבינא. למסקנא רבא מביא ברייתא, בה מובאת השאלה מה דין הכהנים העולים בימי עזרא, האם אפשר להחשיבם ככהנים מיוחסים והברייתא אומרת "**גדולה חזקה**", ומפרשת הברייתא שם שהכוונה היא, כשם שהיו הכהנים מוחזקים בחז"ל כך יוחזקו גם בא"י. רבא מנסה להוכיח מכאן שלא מעלין מנשיאות כפיים ליוחסין, שהרי לא העלום אלא רק החזיקו אותם במה שכבר היו מוחזקים ותו לא. ומשיבים לו שבאמת ישנה חזקה לכהנים אפ"י ללא כתב יוחסין, אלא ששם חזקת הכהנים התערערה מהסיבה שאותם כהנים בשונה מכולם לא אכלו קדשים (רש"י שם).

אך מהי אותה חזקה של הכהנים (במקרה ולא התערערה)?

שיטת הרמב"ם

הרמב"ם פוסק (הל' איסורי ביאה פרק כ הל' א):

כל כהנים בזמן הזה בחזקה הם כהנים ואין אוכלין אלא בקדשי הגבול, והוא שתהיה תרומה של דבריהם אבל תרומה של תורה וחלה של תורה אין אוכל אותה אלא כהן מיוחס.

מתחילת דברי הרמב"ם יוצא, שהכהנים בזמן הזה הינם כהני וודאי, שהרי כתב ש"בחזקה הם כהנים", ואילו בסוף דבריו אומר שאין כהנים אלו יכולים לאכול תרומה דאורייתא, ולכאורה יש כאן סתירה, שאם הם כהנים וודאים - מן הדין הוא שיאכלו גם תרומה של תורה, וא"א לומר שבספק הם עומדים שהרי אמרנו ש"בחזקה הינם כהנים".

מתרץ בשו"ת מהרי"ט: באמת לפי הרמב"ם כהנים בזמן הזה מוחזקים כוודאי כהנים, ולמרות זאת אינם אוכלים בתרומה של תורה כיוון שיש חשש שמא יעלו אותם ליוחסין, שהרי מעלים מתרומה (של תורה)

קושייה שנייה: בספר טללי אורות מעלה קושייה בשם הבית שמואל על שיטתו של הרמ"א: כמו שהזכרנו לעיל, שיטת הרמ"א היא שאין מביאים כיום תרומה לכהן כיוון שהכהנים היום הנים ספק כהנים, ומאידך גיסא סובר הרמ"א שמכבדים את הכהן לעלות ראשון לתורה מדין "וקדשתו" (ומה שהבאנו בשם המג"א היינו לעניין כיבודים אחרים של הכהן, שלא חייבים כ"כ להיזהר בהם, אבל לעניין עלייה לתורה צריך להעלות הכהן ראשון כיום גם לפי שיטת הרמ"א). ומדוע מצד אחד איננו מחשיבים את הכהן בזמננו לכהן לעניין תרומות, ומצד שני לעניין הכבוד (מדין "וקדשתו") בעליית ראשון לתורה גם לפי הרמ"א נחשב כהן?

ומתיר: כאשר אנו מכבדים כהן כיום על סמך עדותו שהוא כהן, אף אם כלפי שמיא מסתבר שאינו כהן, מכל מקום נתקיימה בו מצוות "וקדשתו" כיוון שהרי כל הכבוד שכיבדוהו היה מחמת שסברו ש"כהן" הוא - ונמצא שעל ידי כך נתכבד כל שבט הכהנים בכללותו.

לעומת, במצוות התרומה אין כוונת התורה ל"כבוד" גרידא, אלא ציוותה התורה שגופו של הכהן יקיים את המצווה, ומצא שאם אינו מזרע אהרן לא קיימו כלל את מעשה המצווה.

סיכום

לאחר שראינו את השיטות יוצא שישנה מחלוקת לגבי גדרם של הכהנים בזמננו אשר אינם בעלי כתב יוחסין שמייחסם שעבדו במקדש: לשיטת הרמב"ם כהנים אלו מוגדרים כוודאי כהנים, ואילו לפי הרמ"א מוגדרים כספק כהנים. הנפק"מ בדבר זה הן בכמה עניינים שהבאנו כמה מהן: **האחת**, האם להקפיד בכיבודי הכהן כיום? לרמ"א (מג"א) - לא, לרמב"ם - כן. **השנייה**, האם להתיר שבויה מספק ספיקא? לרמ"א - כן, לרמב"ם - לא, **השלישית**, האם מותר להאכיל תרומה דרבנן לקטן? לרמב"ם - כן, לרמ"א - לא. יה"ר שיבנה המקדש במהרה בימינו, וממילא יתבררו כל הספיקות הללו.

וכי שליו ממית ושליו מחיה?

דביר קאץ (ד')

"ועתה כתבו לכם את השירה הזאת" - "כתבו לכם תורה שהיא משוררת את הנפש" | לעילוי נשמת מו"ר הרב דוד קב זצ"ל

השירה הזאת

אך עתה כבר חזו המה בהר באמרי א-ל,
וגם נכחו כי מכל צרה ומצוקה אותם גואל,
עם זאת כפרו במתת אשר כבר ניתן לישראל,⁴
כי מאסתם את ה' ואת קדושו ה' חיללו."

וכך פתרונו של רבינו הספרדי,
כי שנה תמימה היתה עימדי,⁵
ובה נגלה לעם עמוסים סודי,
על זאת יענשו שובבים כלי חמדי.

"כי שמע ה' תלונותכם" נביאים גילו,
צפיהית בדבש ובשר משמנים קיבלו.

בשנייה עניו מכל קצף ופָּרַשׁ,
לשבעים הוזקק ומרוחו הופרש,
בשר אף ניתן אך דרוש דורש,
"שם קברו העם המתאווים" כמפורש.

ומה רבה לה זאת התמיהה,
על ההבדל דכל בר נש זיהה,
ומה השתנה - לנו היא הכמיהה,
על חידה זו אף אברבנאל שיהה.

אלא אשר בראשונה למרות כל הניסים,
טרם נשלמה לה אמונת המנסים,
שעוד לא ראו מן כמים לים מכסים,
ועדיין בעול התורה עוד אינם חוסים.

בספר גלות וגאולה ילוננו גאולים,
על נבחרו ה' אשר בישועתם רגילים,
"מי יתן מותנו בארץ מצרים" המה מיללים,
"בשבתנו על סיר הבשר" ועתה קמלים.

בחומש הפקודים נסעו מגבוננים,
כדרדקי הנמלט מדעת זקנים,
"מי יאכילנו בשר" החלו מתאוננים,¹
"זכרנו את הדגה" בוכים ומרננים.

בראשונה אף שלא כהוגן שאלו,²
ויהי ערב ויהי בוקר בשניים נגאלו,³

⁴ מסביר האברבנאל כי אין האדם בוכה אלא על דבר שאי אפשר לתקנו ולאחר ששאלו כבר בשר פעם אחת ונעננו, רעה גדולה עשו שלא האמינו כי יכול ה' לספק להם בשר. ⁵ השליו הראשון היה בט"ו באייר בשנה הראשונה לצאתם ממצרים והשני בכ' אייר בשנה השנית.

¹ לראב"ע חטא המתאוננים הוא חטא קברות התאוה. ² כנאמר בגמרא (תענית ד.) שהיה להם לשאול לחם שאין לאדם יכולת לשרוד בלעדיו אך לא בשר שהוא מותרות. ³ לעומת המן שקיבלו בבוקר את השליו קיבלו רק בערב, יש שפירשו לגנאי מפני ששאלו אותו שלא כהוגן (רש"י) ויש שפירשו לשבח שאחר הבשר יש צורך במנוחה (תורה תמימה).

נפסי בשאלתי

שאלות על הפרשה

ר' דניאל בוחטוב

- א. יא, ד: "והאספסוף אשר בקרב" - אלו ערב רב (רש"י). וקשה, והרי לעיל בפס' א' ביאר רש"י ב' דעות בזה והביא שיטת ר"ש בן מנסיא שאלו הם הקצינים והגדולים שבהם, ומדוע כאן רש"י הביא רק דעה זו, ועוד שבתהילים (עח, לא) הביא רק את שיטת ר"ש בן מנסיא. (עיון הפרשה)
- ב. שם: "ויאמרו מי יאכילנו בשר", רש"י: "וכי לא היה להם בשר, והלא כבר נאמר וגם ערב רב עלה אתם וצאן ובקר וגו' (שמות יב, לח), ואם תאמר אכלום, והלא בכניסתם לארץ נאמר ומקנה רב היה לבני ראובן וגו' (במדבר לב, א), אלא שמבקשים עליה". וקשה, מה ראייה יש מבני ראובן, הרי אפשר לומר שזה שלל ממלחת עוג וסיוחן, ואה"נ לפני המלחמה לא היה להם בשר. (שם)
- ג. יא, כא: "ויאמר משה וגו' הצאן ובקר וגו'". נפלאו ממני הדברים ממי שאמרם, שאין נכון ליאמר כזה אפילו מאדם שלא הכיר גדולת א-להי ישראל, ומכל שכן לאיש הא-להים? (אור החיים)
- ד. יא, כח: "אדני משה כלאם" - כיצד יהושע מורה הלכה בפני משה רבו? (עיון הפרשה)